

HEZKUNTZA

defendatzen dugu

MUNDUAREN

euskarri gara

HEZKUNTZA BALIABIDEAK

***UNESCO and UNFCCC, 2016.** Action for Empowerment. Guidelines for accelerating solutions through education, training and public awareness. Paris, Frantzia, 2016.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002464/246435e.pdf>

GIH bakoitzari dagokionez lortu beharreko ikasketa-helburuei (kognitiboak, sozial eta emozionalak nahiz jarrerari/portaerari lotutakoak) buruzko azalpen bat dakar.

***Gure aztarna ekologikoaren neurketa**

Gaztelaniaz: <http://www.tuhuellaecologica.org/>,

<http://www.vidasostenible.org/ciudadanos/mide-tu-huella-ecologica/>

Ingeleseaz: <http://www.footprintcalculator.org/>

***Lurraren gehiegizko gaitasunaren eguna:** <https://www.footprintnetwork.org/>

***Global Footprint Network sarearen tresnak eta baliabideak:**

<https://www.footprintnetwork.org/resources/>

***Garapen Iraunkorrerako Hezkuntzarako Munduko Ekintza Programaren (GAP) BALIABIDEAK**

UNESCOren Herritarren Sare Berdea : <https://en.unesco.org/greencitizens/green-citizens>

UNESCO- Garapen Iraunkorrerako Hezkuntza: <https://es.unesco.org/themes/educacion-desarrollo-sostenible>

Garapen iraunkorrerako hezkuntzaren arrakasta-istorioak:

<http://unesdoc.unesco.org/ulis/cgi->

[bin/ulis.pl?database=unesbib&mode=e&req=2&no=&by=3&ord=1&disp=D&lin=1&look=new&gp=2&sc1=1&ser=n&by=6&mt=5,6,3&tie=AND&mt2=5,6,3&se=education+for+sustainable+de](http://unesdoc.unesco.org/ulis/cgi-bin/ulis.pl?database=unesbib&mode=e&req=2&no=&by=3&ord=1&disp=D&lin=1&look=new&gp=2&sc1=1&ser=n&by=6&mt=5,6,3&tie=AND&mt2=5,6,3&se=education+for+sustainable+de)

[velopment+success+stories&ti=&au=&da=&submit2=Search&se_p=inc&title=Education+for+sustainable+development+success+stories](#)

UNESCO Educación para el Desarrollo Sostenible en acción Buenas prácticas N°5: Buenas prácticas de educación para el desarrollo sostenible en materia de cambio climático. 2012 - <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002203/220304s.pdf>

Garapen iraunkorrerako hezkuntzaren baliabideen bankua - <http://en.unesco.org/esd-repo/>

*UNESCO – Teaching and learning for a sustainable future. A multimedia teacher education programme (Irakatsi eta ikasi garapen iraunkorraren alde. Irakasleak garapen iraunkorrerako hezkuntzarako prestatzeko multimedia programa). Ingelesez. Informazioa eta jarduerak ditu. <http://www.unesco.org/education/tlsf/>

Klima-aldaketari buruz - http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_c/mod19.html

Komunitate iraunkorrei buruz - http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_c/mod17.html

DOKUMENTALAK

1. An Inconvenient Sequel: Truth to Power (gaztelaniaz: Una verdad muy incómoda: ahora o nunca) (2017).

An Inconvenient Truth-en ondorengoa. Al Gorek sustatutako dokumental honek 2006ko filmean aipatutako metxatuetako batzuk errealak eta gaur egungoak direla erakusten du, eta berotze globala gelditzeko oraindik martxan jar ditzakegun konponbide batzuk aipatzen ditu, egoera aritzen eta egoerara egokitzen lagun dezaketenak.

2. La historia de las cosas (2007):

20 minutuko dokumental laburra. Kontsumorako ondasunen ekoizpen-sistemek duten eragina azaltzen du modu samurrean eta didaktikoan. Haiek dira munduko krisi ekologikoaren eragile nagusietako bat.

3. Demain (gaztelaniaz, Mañana) (2015).

Road movie bat bezala dago grabatuta, eta pertsona askok eta askok klimarekin duten konpromisoa erakusten du dokumental baikor horrek, hainbat arlotan izandako adibide berritzaileak emanez. Amaitutakoan, zure aztarna ekologikoa murrizteko moduei nahiz ekonomia zirkularraren aukerei buruz hausnartuko duzu.

4. The Light Bulb Conspiracy (gaztelaniaz, Comprar, tirar, comprar) (2010). Zaharkitzapen programatuaren errealitatea agerian jartzen duen dokumentala. Kontsumitzen ditugun produktuek iraupen mugatua izan ohi dute, eta ekoizleek erabakitzen dute iraupen hori. Hala, kontsumo-espinal batean sartzen gara, eta oso zaila da hortik ateratzea.

5. Years of Living Dangerously (gaztelaniaz, Los años que vivimos peligrosamente) (2017). Serie horretan, pertsonaia ezagunek aurpegia ematen dute, eta naturaren hondatzeari eta klima-aldaketaren ondorio larriei buruzko kontzientziarioa sustatzen dute; horrez gain, arazo horri lotutako balizko konponbide batzuk aztertzen dituzte.

6. Before the flood (gaztelaniaz: Antes que sea tarde) (2016).

National Geographicen dokumental hori Leonardo DiCapriok eta Martin Scorsesek ekoitzia da, eta ingurumenari lotutako zenbait arazo nola ekidin ditzakegun aztertzen du, esate baterako, desagertzeko arriskuan dauden espezieen, ekosistema naturalen eta arriskuan dauden komunitate indigenen desagerpena.

7. Ten billion (gaztelaniaz: Diez mil millones) (2015).

Orain dela hamar urte egindako azterketa baten emaitzak biltzen dituen ikus-entzunezkoa. Zientzialari talde batek aurreikuspen batzuk egin zituen, XXI. mendearen amaieran Lurreko bizitza nolakoa izango zen irudikatzeke, planetako baliabideak mugatuak izateak dakartzan arriskak kontuan hartuz, batez ere gainpopulazioko testuinguru batean.

8. Cowspiracy (2014).

Eskala handiko abeltzaintza-industriak ingurumenean dituen ondorioei buruzko dokumentala. Errealitate horren atzean dauden ezkutuko interesak azaltzen ditu.

9. Food Inc. (2008).

Gaur egungo elikadura-eredu bortitza azaltzen du, batez ere AEBetako. Jaten dugunari buruzko gure ikuspegia aldatzen du, eta, batez ere, janariak aukeratzeko dugun modua.

10. The Cove (2009).

Salaketa helburu duen dokumentala. Aktibismoa eta espioitza nahasiz, izurdeen nahiz orken gatibaldien eta animalia eder horiek salerosteko egiten diren sarraskien ondorioak aztertzen ditu. Aktibismoaren eta espioitzaren arteko nahasketa da lana.

11. Océans (gaztelaniaz: Océanos) (2009).

Planeta osoko ozeanoetako bizitza eta gaur egungo bizimoduek eragiten dituzten arazo larriak erakusten dituen dokumentala.

12. The 11th Hour (gaztelaniaz: La hora 11) (2007).

Dokumental honetan, berotze globalaren eta giza ekintzaren ondorioak erakusten dizkigu Leonardo DiCapriok, eta ekosistemak lehengoratzeko berehalako neurri zorrotzak martxan jartzea proposatzen du.

13. Plastic planet (gaztelaniaz: Planeta de plástico) (2009).

Gure bizitzan nonahi dagoen material horren ekoizpenaren eta kontsumo masiboaren ondorioak aztertzen dituen dokumentala, eta gure kontsumo-ohiturak auzitan jartzen dituen.

14. The age of stupid (gaztelaniaz: La era de la estupidez) (2009).

Berotzen globalaren eta giza ekintzak fenomeno horretan izan duen eraginari buruzko filma. Galdera hau planteatzen du: "Zergatik ez zen ezer egin saihesteko?"

15. Waste Land (2009).

Rio de Janeiron dago Latinoamerikako zabortege handiena. Han pilatutako hondakinetatik bizi diren pertsonen eguneroko bizimodua kontatzen duen dokumental gogorra.

16. Lorax. Dr. Seuss' The Lorax (Gaztelaniaz: En busca de la truffle perdida) (2012).

Umeekin ingurumenari buruz hitz egiteko film bat.

17. Wall-E (2008):

Ikusleari giza espeziearen Lur planetako iraunkortasunari buruzko galdera batzuk proposatzen dizkion animaziozko filma.

BIBLIOGRAFIA

- * **UNESCO, 2018.** Issues and trends in education for sustainable development. UNESCO Publishing. Paris, Frantzia, 2018.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002614/261445e.pdf>
- * **UNESCO, 2017.** 2016ko munduko hezkuntzaren jarraipenari buruzko txostena. Hezkuntza herrien eta planetaren zerbitzura. Etorkizun iraunkorren sorrera guztientzat. UNESCO, 2017.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002457/245745S.pdf>
- * **UNEP/UNECE 2016. GEO-6** Assessment for the pan-European region (1. ald.). United Nations Environment Programme, Nairobi, Kenya.
http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7735/unep_geo_regional_assessments_europe_16-07513_hires.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- * **Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).** Special Report on Global Warming of 1.5°C. IPCC, 2018. <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>
- * **OIM, 2014.** OIMen aurreikuspenak migrazioari, ingurumenari eta klima-aldaketari dagozkion jardueren aurrean. Migrazioetarako Nazioarteko Erakundea.
http://publications.iom.int/system/files/pdf/mecc_infosheet_on_perspective_on_mecc_sp.pdf
- * **Nazio Batuetako Garapen Programa.** 13. helburua: Klimaren aldeko ekintza.
<http://www.undp.org/content/undp/es/home/sustainable-development-goals/goal-13-climate-action.html>
- * **UNESCO.** Climate change and gender equality. Facts and figures.
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/priority-areas/gender-and-science/cross-cutting-issues/climate-change-and-gender-equality/facts-and-figures/>
- * **UN Women.** In Focus: Climate action by, and for, women.
<http://www.unwomen.org/en/news/in-focus/climate-change>
- * **UNESCO.** Climate change and gender equality. Facts and figures.
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/priority-areas/gender-and-science/cross-cutting-issues/climate-change-and-gender-equality/facts-and-figures/>
- * **Nazioarteko UK plana.** Weathering the Storm: Girls and Climate Change. Nazioarteko UK plana, 2011. <https://plan-uk.org/file/adolescent-girls-and-climate-changepdf/download?token=r2nEvZxb>
- * **UNESCO and UNFCCC, 2016.** Action for Empowerment. Guidelines for accelerating solutions through education, training and public awareness. Paris, Frantzia, 2016.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002464/246435e.pdf>
- * **UNESCO, 2014.** Garapen Iraunkorrerako Hezkuntzarako Munduko Ekintza Programa gauzatzeko bide-orria. Paris, Frantzia, 2014.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002305/230514s.pdf>

* **Kumari Rigaud, Kanta, Alex de Sherbinin, Bryan Jones, Jonas Bergmann, Viviane Clement, Kayly Ober, Jacob Schewe, Susana Adamo, Brent McCusker, Silke Heuser eta Amelia Midgley. 2018.** El informe Groundswell: Prepararse para las migraciones internas provocadas por impactos climáticos. Washington, DC: Munduko Bankua.

<http://documentos.bancomundial.org/curated/es/912621522305691925/pdf/124719-v1-PUB-spanish-PUBLIC-pubdate-3-19-2018.pdf>

* **ONU Ingurumena.** Plastikoen egoera. 2018ko Ingurumenaren Munduko Egunaren perspektiba.

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/25513/state_plastics_WED_SP.pdf?isAllowed=y&sequence=5

* **European Environment Agency (EEA) Report 2018,**

<https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2018>

ERREFERENTZIAK

*UNESCO, Global Action Programme on Education for Sustainable Development (GAP) – Garapen Iraunkorrerako Hezkuntzarako Munduko Ekintza Programa (<https://es.unesco.org/gap>)

Garapen Iraunkorrerako Hezkuntzarako Munduko Ekintza Programa (ingelesezko siglekin, GAP) Garapen Iraunkorrerako Hezkuntzaren Hamarkadaren jarraipena da (2005-2014), eta haren helburuak dira garapen iraunkorrerako hezkuntza zabaltzea, garapen iraunkorrerako aurrerapausoak bizkortzea eta GIHen 2030 Agenda betetzen laguntzea, bi helbururen bidez: 1. Berriz bideratzea hezkuntza eta ikaskuntza, ahalduntzen eta etorkizun iraunkor baten aldeko ekarpenak egiten lagunduko dieten ezagutzak, trebeziak, balioak eta jarrerak eskuratu ahal izateko guztiek. 2. Garapen iraunkorra sustatzen duten agenda, programa eta jarduera guztietan sendotzea hezkuntza eta ikaskuntza. Objetivos y estrategias, áreas de acción prioritarias, redes de asociados eta hoja de ruta